

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.050.100 «Банківська справа»**

за темою:

**«ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ
УКРАЇНИ»**

Виконавець

Студентка кредитно-економічного факультету
Мазуренко Катерина Едуардівна

Науковий керівник

к.е.н., доцент
Тарасевич Наталія Вадимівна

Одеса 2016

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Мазуренко Катерини Едуардівни

«Вплив іноземного капіталу на банківську систему України»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2016 рік

Випускна робота складається з 3 розділів.

У роботі розглядається присутність іноземного капіталу в банківському секторі України в контексті з'ясування його впливу на стабільність фінансової системи держави в довгостроковій перспективі. Охарактеризована банківська система України та досліджено сутність іноземного капіталу і його вплив на банківську систему в цілому; визначені джерела формування іноземного капіталу в Україні.

Охарактеризовано сучасні методи та інструменти регулятивної політики щодо діяльності банків з іноземним капіталом в Україні.

Розглянуто досвід різних країн, що присутності іноземного капіталу.

Визначені переваги та недоліки впливу іноземного капіталу на банківську систему України, а також запропоновані рекомендації щодо присутності банків з іноземним капіталом.

Ключові слова: іноземний капітал, банківська система, банки з іноземним капіталом.

THE SUMMARY

of final work for obtaining a bachelor degree

Mazurenko Kateryna Eduardivna

"The influence of foreign capital on the banking system of Ukraine"

Odessa National Economics University

Odessa, 2016

The final work consists of 3 sections.

The research paper examines the presence of foreign capital in the banking sector of Ukraine in the context of clarifying its impact on the stability of the state of the financial system in the long term. Described the banking system of Ukraine and the essence of foreign capital and its impact on the banking system as a whole; identified sources of foreign capital in Ukraine.

Characterized the modern methods and tools of regulatory policies on the activities of banks with foreign capital in Ukraine.

The experience of different countries of the presence of foreign capital.

Granting of advantages and disadvantages of the influence of foreign capital in the banking system of Ukraine, as well as the proposed recommendations on the presence of banks with foreign capital.

Key words: foreign capital, the banking system, banks with foreign capital.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ПРИСУТНОСТІ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	5
1.1. Теоретико-методологічні засади поняття іноземного банку та ефективності його діяльності	5
1.2. Дослідження особливостей діяльності банків з іноземним капіталом.....	12
1.3. Аналіз діяльності банків з іноземним капіталом в різних країнах світу...17	
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ	24
2.1. Джерела надходження і формування іноземного капіталу в банківській системі України	24
2.2. Регулювання допуску та функціонування іноземного капіталу в банківській системі України.....	28
2.3. Вплив іноземного капіталу на банківський сектор України.....	38
Висновки до розділу 2.....	50
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ	51
3.1. Оцінка ризиків присутності іноземного капіталу у банківській системі України.....	51
3.2. Сучасні методи та інструменти регулятивної політики щодо діяльності банків з іноземним капіталом в Україні.....	58
3.3. Перспективи розвитку банків з іноземним капіталом в Україні.....	66
Висновки до розділу 3.....	72
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність теми. Стійкість руху економіки України до стабілізаційної фази перехідного періоду, який забезпечується, насамперед, засобами грошово-кредитної політики, залишається не достатньо сильною, через відсутність структурних зміни в реальному секторі економіки.

Провідні економісти пов'язують майбутнє України із залученням в економіку іноземних інвестицій. Іноземний капітал допоможе впровадженню науково-технічного прогресу і передового досвіду управління, а залучення іноземного капіталу у сфері матеріального виробництва є набагато вигіднішим, ніж отримання позичок на купівлю необхідних товарів, які в свою чергу, сприяють тільки множенню державного боргу.

Останнім часом часто обговорюється питання про те, чи є доцільним дозвіл відкриття іноземними банками свої філії в Україні.

Єврінтеграційні прагнення вищих посадових осіб держави та заходів, спрямованих на залучення іноземних інвестицій в економіку України і спрощення порядку прикордонного руху товарів і капіталу, є позитивним аспектом, але така діяльність повинна бути збалансованою і поступовою, особливо в банківській сфері. Будучи "кровоносною системою економіки", банківська система має бути захищена від поглинання іноземним капіталом.

Щоб знайти ефективні способи для залучення іноземного капіталу в банківську систему України, формування політики регулювання його наявності, потрібне детальне вивчення структури іноземного капіталу, його видів, джерела та особливості виконання.

Дослідження, проведені аналітиками та економістами, залишають не висвітленими ряд аспектів даної проблеми, яка вимагає подальшого дослідження і формує актуальність нашої дипломної роботи.

Метою дипломної роботи є дослідження іноземного капіталу в банківському секторі України в контексті з'ясування його впливу на стабільність фінансової системи держави в довгостроковій перспективі.

Виходячи з мети, основними *завданнями* роботи можна виділити:

- охарактеризувати банківську систему України;
- дослідити сутність іноземного капіталу і описати його вплив на банківську систему в цілому;
- визначити джерела формування іноземного капіталу в Україні;

Об'єктом дослідження є банківський сектор України, діяльність іноземних банків, що функціонують в Україні.

Предметом вивчення є вплив іноземних інвесторів на результати діяльності ринку банківських послуг в Україні.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є загальні діалектичні методи пізнання соціально-економічних явищ і процесів, теоретичні висновки, узагальнення наукових публікацій, положення відповідних нормативно-правових документів національного законодавства. Зокрема, в роботі знайшли застосування наступні методи: статистичний метод дозволив зробити узагальнення стану і виявити динаміку впливу іноземного капіталу на банківську систему; при виділенні позитивних та негативних рис присутності іноземного капіталу в банківській системі, використовується метод порівняння. Для дослідження інвестиційної привабливості України та впливу іноземного капіталу на банківський сектор, використовується метод аналізу. При написанні висновків, провідними методами є узагальнення та синтез.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, постанови Кабінету Міністрів України та Національного банку України, економічна література з питань банківської справи, наукова література, монографії, періодичні видання, інтернет ресурси.

ВИСНОВКИ

Питання присутності іноземного капіталу в банківській системі країни як правило відповідає інтересам розвитку національної фінансової системи. Залучення іноземних коштів дозволяє збільшувати загальну суму фінансових ресурсів та рівень капіталізації банківської системи, сприяє залученню іноземних інвестицій та розширенню ресурсної бази для подальшого соціально-економічного розвитку. Водночас збільшення частки іноземного банківського капіталу веде до таких фінансових ризиків як втрата суверенітету в сфері грошово-кредитної політики, непередбачені коливання ліквідності банків, можливість впливу іноземних коштів та інші.

Розвиток вітчизняної економіки в умовах глобалізації неможливий без інтеграції українських фінансово-кредитних структур у світову економіку. Активні процеси фінансової глобалізації та інтеграції призвели до збільшення частки іноземного капіталу в загальному капіталі банківської системи України, що означає збільшення кількості банків з іноземним капіталом.

На сьогоднішній день відсутня єдина вірна думка щодо визначення поняття «банк з іноземним капіталом». Відповідно до українського законодавства, це банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 %. У міжнародній практиці найбільш поширеною є думка про те, що іноземний банк – це банк, 50 % і більше капіталу якого належить прямим іноземним інвесторам.

Вплив іноземного капіталу на національну банківську систему неоднозначний, тому виділяють як позитивні, так і негативні сторони такої присутності.

Діяльність іноземних банків у період економічного зростання сприяла підвищенню капіталізації банківської системи України, нарощуванню темпів кредитування, розширенню асортименту, поліпшенню якості банківських

послуг. Основні конкурентні переваги групи цих банків над іншими вітчизняними банківськими установами полягають у високому рівні зовнішньої підтримки, а саме можливості швидкого доступу до необхідних ресурсів материнських груп.

Водночас іноземні банки не виправдали очікувань щодо зниження відсоткових ставок, підвищення прибутковості, оскільки діяли передусім у власних комерційних інтересах, спрямованих на отримання достатнього чистого процентного доходу, кредитну експансію, оптимізацію оподаткування. Зростання частки іноземного капіталу підвищує ризик залежного розвитку.

Під час кризи іноземні банки забезпечили фінансову стійкість банківської системи України завдяки збереженню внутрішньокорпоративного припливу дефіцитних капітальних і кредитних коштів. Значного відпливу капіталу з банківської системи України за кордон не було. З огляду на незначні масштаби вітчизняної банківської системи, закріплення контролю над перспективним ринком для материнських банків було вигіднішим.

На початку 2015 року налічувалось 53 банки з іноземним капіталом, із них 22 з 100-відсотковим іноземним капіталом. Проте незважаючи на достатньо велику прибутковість іноземних вкладень в банківському секторі спостерігається відтік банків з іноземним капіталом. Станом на 01.01.2016 р. в Україні працювало 120 банків, серед яких 40 банків з іноземним капіталом, в т.ч. 18 банків – зі 100 % іноземним капіталом.

На сьогоднішній день відсутня єдина думка щодо впливу іноземного капіталу в банківській системі країни, та зокрема і України. До позитивних факторів впливу на національну економіку можна віднести: розширення ресурсної бази, підвищення рівня капіталізації банківської системи, впровадження міжнародного досвіду ведення банківської справи та здійснення міжнародних фінансових операцій, підвищення конкуренції на ринку банківських послуг та здешевлення їхньої вартості, формуванню

конкурентоспроможної та фінансово стійкої банківської системи, підвищення ефективності банківської діяльності країни та ін.

До негативних факторів впливу відносять: загрози для економічної безпеки країни, загострення міжбанківської конкуренції та посилення тиску на вітчизняні банки, посилення нестабільності на національних фінансових ринках, фінансові й економічні ризики швидкого зростання частки іноземного банківського капіталу та ін.

Оцінка рівня ризику присутності іноземного капіталу в банківській системі необхідна для визначення фінансової безпеки вітчизняної банківської системи. Ризик присутності іноземного капіталу пов'язаний із невизначеністю наслідків його впливу на рівень функціонування банківської системи та розвиток економіки країни-реципієнта. При цьому невизначеність цих наслідків може залежати від таких чинників як: розвиток національної економіки країни-реципієнта, економічної і політичної стабільності у країні; прогноз економічної ефективності вкладення фінансового капіталу у цій країні; капіталізація та конкурентоспроможності банківської системи країни; існуючий рівень присутності іноземного капіталу у банківській системі цієї країни; регулятивних методів, що застосовуються для захисту національних інтересів; стратегії і тактики здійснення фінансової експансії розвинених країн на ринки країни-реципієнта; ступеня відкритості фінансової системи для іноземних інвесторів та ін.

Внаслідок складного переплетення політичних та економічних факторів система організації регулювання іноземного банківського капіталу в різних країнах, що обумовлює різні варіанти обмежень та заходів, що застосовують іноземні країни з метою ефективного ведення банківської діяльності.

На жаль в Україні на сьогоднішній момент відсутні обмеження, які б так чи інакше регулювання число іноземним банків та контролювали частку капіталу, що належить іноземним інвесторам. Таким чином це одним з перших напрямків регулювання присутності іноземного капіталу.

Доцільність упровадження раціонального державного регулювання іноземних банківських структур в Україні повинна сформулювати державну політику щодо присутності банківського іноземного капіталу на основі нового протекціонізму.

В Україні доцільно використовувати змішану модель регулювання іноземного банківського капіталу, в основі якої лежить ризик-орієнтоване регулювання та нагляд, яке дає змогу врахувати специфіку іноземних банків не лише на етапі входження на ринок, а й у період функціонування.

Національний банк України повинен чітко регулювати притік іноземного банківського капіталу, використовуючи відповідні інструменти регулювання.

Саме тому суттєвого доопрацювання потребує нормативно-правова база діяльності філій іноземних банків в Україні з метою зниження потенційних фінансових ризиків. Важливим є врахування правового поля, в якому працюють їх материнські структури, а також створення внутрішнього правового забезпечення, яке б захищало національні банки та клієнтів іноземних філій від можливих ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Івасів І. Б., Корнилюк Р. В. Стратегічні аспекти регулювання діяльності іноземних банків в Україні [Електронний ресурс] / І. Б. Івасів, Р. В. Корнилюк— Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Foa/2011_17/17_11.pdf
2. Стельмах В. С. Енциклопедія банківської справи України. / Редкол. : В. С. Стельмах та ін. — К.: Молодь. Ін Юре, 2001. — 680 с.
3. Основні показники діяльності банків [Електронний ресурс] / Національний банк України. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
4. Міщенко В., Набок Р. Роль іноземного капіталу в банківському секторі України // Вісник Національного банку України. – 2010. – №7. – С. 22–24.
5. Павлюк, К.К. Діяльність іноземних комерційних банків в Україні: тенденції та проблеми [Текст] / К.К. Павлюк, В.А. Кажан // Фінанси України. - №6. – 2006. – С. 143-150
6. Бутейко, О.І. Іноземні банки на фінансових ринках країн центрально- східної Європи [Електронний ресурс] / О. Бутейко // Банківська справа. - № 3. – С. 62-79. – Режим доступу: <http://www.economix.com.ua>.
7. Слобода, Л.Я. Класифікація ризиків зростання іноземного капіталу у банківській системі країни / Л.Я. Слобода, Ю.В. Банах // Вісник Української академії банківської справи. – 2008. – № 1. – С.97-105
8. Про позиції іноземного капіталу в банківських системах країн світу [Електронний ресурс] / Фонд стратегічної культури. — Режим доступу: <http://www.fondsk.ru/>
9. Шаповалов, А.В. Присутність іноземного капіталу в банківському секторі України [Текст] /А.Шаповалов //Вісник НБУ. – 2008. - №4. – С. 2-7

10. Іваноньків, О.О. Політика держави щодо інвестиційної діяльності в Україні ті перспективи прямого іноземного інвестування [Текст] / О.О. Іваноньків // Актуальні проблеми економіки. – 2007. - №11(77)

11. Тальянцев, С.В. Проблема допуску іноземного капіталу в національну банківську систему [Текст] / С.В.Тальянцев // Гроші та кредит (рос.) –2004. - №8. – С. 46-53

12. Кузнєцова, А. П. Оцінка впливу іноземного капіталу на функціонування банківської системи [Текст] / А.Кузнєцова, В.Рисін, О. Другов // Вісник НБУ. – 2007. -№1. – С. 24-27

13. Регулювання доступу іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему [Текст] / ред. Єпіфанов А.О., Козьменко С. М., Макаренко М.І.// Лібералізація руху капіталу в ході євро інтеграції: досвід країн Центральної Європи. Монографія/ Українська академія банківської справи Національного банку України. – Суми, 2007. – С. 83-97

13. Шпіг, Ф.І. Перспективи лібералізації доступу іноземного капіталу в банківську систему України [Текст] / Ф.І. Шпіг // Банки та банківські системи. – 2006. - №1. - С. 15-29

14. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://bank.gov.ua>.

15. Гаврилишин Н. М. Проблеми та перспективи розвитку банківського сектора України / Н. М. Гаврилишин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/21_NNP_2010/Economics/70564.

16. Банківська система 2015: виклики та перспективи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.

17. Подчесова В. Іноземний капітал на банківському ринку України [Електронний ресурс] / В. Подчесова, Ю. Сидоренко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 2(7). – С. 257–263. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/Sepid/2012_2/12pvybru.pdf

18. Чигиринець О. Вплив іноземного капіталу на банківську систему України [Текст] /О. Чигиринець// Економіка управління: зб. наук. праць ДЕДУТ. – 2011. – Вип. 17. – С. 306-313.

19. Степаненко Б. Інтернаціоналізація банківського сектору України : ціна й методи злиття та поглинань [Текст] /Б. Степаненко // Глобалізація – 2010. - №2. – С. 2-7

20. Халло В.Ф. Вплив іноземного капіталу на розвиток банківської конкуренції та його наслідки [Текст] / В.Ф. Халло // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2015. - №2. – С.1-10

21. Онищенко В., Манжос С. Регулювання іноземного капіталу в банківській системі: зарубіжний досвід та імплементація в Україні [Текст] / В. Онищенко, С. Манжос// Вісник Національного банку України. – 2013. - № 11. – С. 16-21

22. Гусєв Я.О. Особливості функціонування іноземного капіталу на банківському ринку України [Текст] /Я.О. Гусєв //Механізм регулювання економіки. – 2011. - № 3. – С. 18-35

23. Сколотяний Ю. Оздоровлення за океаном і в нашому болоті [Текст] Ю. Сколотяний // Дзеркало тижня. – 2010. – № 37 (817). – С. 1-9.

24. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання : монографія / За ред. д. е. н., проф. О.В.Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 384с., С. 84–97

25. Філії іноземних банків: умови входження на фінансовий ринок України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uristua.com/bank/11965/index.html>

26. Mathieson D. J., Roldos J. The Role of Foreign Banks in Emerging Markets // D.J.Mathieson, J.Roldos. Paper presented at the World Bank, IMF, and Brookings Institution 3rd Annual Financial Markets and Development Conference, 2001.

27. Балянт Г. Регулювання діяльності іноземних банків в умовах глобалізації та лібералізації руху капіталу [Текст] /Г. Балянт // Світ фінансів. – 2008 . - № 2(15). – С. 20-26

28. Барановський О. Іноземний капітал на ринках банківських послуг України, Росії та Білорусі[Текст] / О. Барановський // Вісник Національного банку України. –2007. - № 9. – С. 12–20.